

Сонце в маминих руках

Олена Ходюк

ОЗНАЙОМЧИЙ ФРАГМЕНТ

© Видавництво «Богдан». Усі права застережено.

Фрагмент надано для ознайомлення. Повна книжка — nashaknyga.com.ua

I Частина

I

В абить далина, хочеться дивуватись, як у дитинстві, досягати нові й нові світи, отримуючи свіжі відчуття. Мабуть, так тікають від... Ні, до старості ще далеко — щойно навчилася розпізнавати Правду, слухати Бога. Любити... Жити... Напитися життя і втамувати спрагу неможливо.

Так, досить любомудрості, пора щось змінювати. Змінити зачіску — коротко дієвий засіб покращення настрою, купити новий шарф — тільки набути нових проблем. Адже до нього хочеться підібрати пальто, чобітки... Можливо, таки варто виготовити паспорт, взяти відпустку і гайнути за кордон. Ну і що, нехай хоч збирати полуниці, малину, зате свіжий ковток життя, який нагадує свободу.

Дивно, що така легка на підйом жінка до цього часу ні разу не була за кордоном. Не вистачило рішучості? Не дозволили обставини? Не треба шукати причин. Краще поставити перед собою ціль і крок за кроком наближатися до неї. Як почати? Можливо, так: хочу за кордон! Ні, це звучить, як примха вередливої кокетки. Подорож дозволить мені змінитись. Вже краще, але все одно не те. Для внутрішніх змін місце не є визначальним. Але зміни життєвих ситуацій... Саме вони сповнюють романтикою, перетворюють буденність на дивовижу.

Я таки сумую за дитинством. Там залишилися мрії, які не збулись. Це вони — романтика. Тому мандрівка — своєрідна релаксація втомленої душі. Гайда за кордон! Ось тільки дочекатись літа, узгодити з рідними, знайти коліжанок... Стоп. Ідею треба обговорити з... Жінка кинулася до телефону.

— Мам, ти чуєш? Я влітку їду за кордон.

— А паспорт? А... Ні, не поїдеш.

— Як це? Ти забула скільки мені років? Я давно маю право вирішувати сама.

— А дітей ти із собою забереш?

— Вони достатньо дорослі, щоб обійтися без мене місяць-два.

— Як у тебе все просто, якраз, як у тій історії про мою тітку Якилину.

— Ти про ту жінку згадуєш, що вийшла заміж у Нью-Йорку і володіла двома ресторанами? — іронічно перепитала Софія.

— Про ту, але не про це. Вона теж обіцяла, але так і не повернулася.

— Пам'ятаю, ти розповідала. Але я обов'язково повернуся, мамо. Адже я тільки підзаробити. А те, що сталося з тіткою Якилиною, було так давно, що тепер більше схоже на легенду, ніж на правду.

II

Василь вийшов із хати понурий, роздратований батьком до краю, який затявся на своєму: «Навіщо брати обідранку багатому одинаку?..». Невже він ніколи не кохав? Хоча, спостерігаючи за його стосунками з матір'ю... Шкода маму, адже їй більше, ніж мені, перепадає. Якби не вона, давно пішов би з дому. Але тепер, мабуть, таки доведеться поїхати... Я не можу покинути кохану дівчину просто тому, що так хоче батько.

Василь за своїми гарячими думками не помітив, як далеко відійшов від подвір'я. Коли виходив із дому, то не мав певного наміру кудись іти. Але ноги несли його самі на ту вулицю, де жила Якилина. Суботній літній вечір благовістив стомленому селу спокій. Росяні перли розлітались навсібіч від необережних кроків парубків, які тупцювали під вікнами дівчат, намагаючись викликати їх на вечорниці, а тим і самим кортіло вивтікати на вулицю, бо ж зараз там вирувало справжнє молоде життя.

Якилина вже зібралася і придивилась за молодшими сестрами, адже їм також дозволили вийти на прогулянку. Маруся заплела дві кіски і зав'язала червоні стрічки. Оленка радісно крутилася навколо сестри і поправляла квітку, якою Якилінка дозволила прикрасити косу. В них було сьогодні свято — вони вперше йдуть на вечорниці.

Старша сестра розуміла, що батьки хотіли б цього літа відгуляти весілля, мати навіть натякала якось на це. «От вже й сестри майже на виданні». Та що вона може вдіяти, коли Василь, як води у рот набрав: сам мовчить й інших хлопців до неї не підпускає. Та, правду кажучи, ніхто, крім нього, її й не приваблює. Чого ж він чекає? Може, й не думає сватати... Ця думка майнула і швидко відлетіла у простір, який відкрився за перелазом на вигоні. Місяць освітив його, створивши таємничий затишок, зі ставка потягнуло прохолодою, звуки близької ночі доповнювали «вечорову гармонію». Такої романтики не могли створити на жодному найбагатшому балу світу. Князівни заповнили своїми гурточками найпривабливіші місця. Князівни! Хіба ж це ті сільські дівчата, що працювали від досвітку на полі, не розгинаючи спини? А може, через те вони й стали князівнами, що перейняли красу польових русалок? Квітами горіли білі сорочки, плахти, у найменших спідниці подорожені стрічками, ними закосичене й волосся під пахучими вінками. Одні стояли біля старезної скрипучої верби, найспритніші вже обсіли гойдалку, заручені поводитися гордовито, бо прийшли сюди з нареченими. Якилина одразу кинула на них погляд і відчула, як жаль торкнувся серця. Їй дуже хотілося належати до того гурту, та коханий не поспішав із освідченням.

Оленка й Маруся побігли до гойдалки, яка поки що приваблювала їх більше, ніж парубки. Якилина не стримувала сестричок, а подалася до гурту, в якому видивила сусідку Химу. Вона стала позад дівчат, щоб спостерегти за Василем, як він прийде. Буде її шукати, чи до інших стане залицятися?

Якилина сумнівалася в щирості парубка. Підозрівала у зраді. «Мабуть, він уподобав іншу дівчину. Та котра ж могла привабити його більше від неї? Може, Хима? Вона багачка і на вроду нічогенька. Певно, вона, бо коли приходжу на вигін пізніше, то Василь біля неї крутиться, розмовляють про щось.» Думку дівчини обірвав голос сусідки:

— А що, Якилинко, Василя нині не буде?

Якилина вловила кепкуватість в інтонації суперниці, але нічого не відповіла, щоб не видати роздратування.

— Чусш, що питаю? — на цей раз смикнула її за руку Хима.

— Мені до нього немає ніякого діла, — відрізала Якилина та відійшла до гойдалки, удаючи турботу про сестер.

Хима здивовано подивилася на сусідку, але не стала з'ясовувати причину її фиркання. Вона помітила, як Степан Ящук зупинив на ній погляд і цього було достатньо, щоб розвеселитися. Дівчина опустила очі додолу і намагалася стримати калатання серця. Та коли почула біля самого вуха голос Василя, то здригнулася від несподіванки.

— Не бачила Якилину?

— Ну й налякав, — дорікнула Хима й махнула рукою вбік. — Он вона, біля гойдалки.

Василь попростував до коханої. Він твердо вирішив сьогодні обов'язково поговорити про майбутнє, тому ступав упевнено. Якилина вже помітила хлопця, але відвернулася. Вона високо розгойдала меншу сестру і тішилась її голосним сміхом. Василь підступив до Якилини і спробував поцілувати в щоку. Дівчина відступила і перейшла на інший бік гойдалки, потім зміряла хлопця гнівним поглядом. Мовляв, зась тобі на людях до мене навіть торкатися. Василь не розсердився, бо ж саме за вроду і цнотливість йому приглянулася дівчина. Він перехопив гойдалку і почав штовхати її від себе. Оленка радісно зверескнула і затріпотіла

ногами.

— Ще, ще вище!

— Годі тобі кричати, — насварила Якилина й опустила руку, якою досі розгойдувала сестру.

— Чого ти така сердита? Не рада мене бачити? — спитав усміхаючись Василь.

— То вона сердита, бо ти довго не приходив, — втруtilась у розмову Маруся.

Якилина блискавкою зиркнула на сестру, наче хотіла припекти їй язика.

— Більше не візьму тебе з собою на вигін. Будеш чесати язиком вдома.

— Якщо ти сердишся, значить Маруся правду каже, — задоволено продовжував посміхатися парубок.

Якилина не знайшла потрібних слів. Їй не хотілось уже гніватись, але показати м'яке серце — також. Тому дівчина відвернулась і пішла геть. Василь спостеріг, що вона йде до перелазу, і не стримував кохану. Він надумав перехопити її на вулиці. Там вони зможуть усаїтнитись і поговорити.

Коли Василь переконався, що їх ніхто не бачить, тоді дозволив собі обійняти Якилину за плечі.

— На людях ти сміливіший, — з удаваною насмішкою сказала дівчина.

— Справді смішно, але наодинці я тебе більше боюся, ніж на людях.

— Дивно, я думала, що ти мене кохаєш, а виявляється — боїшся, — не переставала жартувати дівчина.

— Ти наді мною все життя збираєшся кепкувати?

— Все життя?.. — заглянула в очі Якилина, щоб розгледіти правду.

— Так, хочу прожити з тобою все життя.

— А батько твій погодився? — знову допитливий погляд.

— Батьки знають...

— Я не про це запитала.

— Батько не може вирішувати за мене. Ми одружимося, ти ж також цього хочеш?

— Ти знаєш.

— Тоді й вирішувати нам. Йому байдуже, з ким я одружусь, аби він став багатшим.

— Не так усе просто. Ти ж знаєш, що я мушу йти в невістки.

— Я зароблю грошей, хоч би й у найми довелось піти, і ми купимо свою хатину.

— Твій батько живе мене зі світу за той час.

— Тоді подамося на чужі світи.

— В чужі світи? — перепитала Якилина і здригнулася, злякавшись такої думки.

— А чому б ні? Твоя сестра Ганна вже рік, як в Аргентині живе. Ти сама розповідала, що їй там добре.

— Мене батьки не відпустять.

— А Ганну ж як пустили?

— Вона обіцяла, що повернеться.

— І ти пообіцяєш.

— Ні, ні, ні! Я не така, як Ганна — не прижитися мені на чужині. Знаєш пісню про калину, яку хотіли пересадити?

— Там багато наших поселень — тьма-тьмуца українців. Працьовиті руки і щире серце цінують кругом.

— Ну, хіба якщо немає іншого виходу... — похитнулася впертість Якилини.

— Ти любиш мене? — заглянув у вічі Василь.

— Навіщо питаєш, коли знаєш...

— Тоді довірся мені — я вже все обміркував, — почав розкладати, як на долоні, свої думки парубок. — Я перед батьком

скорюся, скажу, що залишив тебе і хочу поїхати до Гамерики...

— То ми не зможемо бачитись? — перебила дівчина.

— Мусимо потерпіти — інакше він не дасть грошей на дорогу, а сам я потрібну суму довго буду заробляти.

— Я розумію, — схилила голову Якилина коханому на плече, але невдовзі рвучко підвелася. — А якщо з тобою станеться біда?! А якщо мене батьки змусять прийняти рушники від іншого?! Мати і так уже натякала.

— Навіщо думати про погане? — спробував заспокоїти її Василь, хоча й сам здригнувся від таких припущень. — Ти молися за мене, за нас, надійся і все станеться так, як задумали. Я ж не один поїду, зі своїми людьми. От і вчора канадський агент приходив — обіцяв і житло дешеве, і роботу на фабриці.

— А батько що?

— Та хіба ти його не знаєш? Якщо запахне грошима, то він ладен на все. От надумав позику в банку взяти, щоб землі прикупити. Я йому про ризик, а він мені про зиск. Так ми й не дійшли згоди...

Якилина не слухала Василевої розповіді про батькову позику, її тривожило інше.

— Але ж ти єдиний син? Він тебе не пустить. І мати не дозволить.

— Думка матері нічого не важить для нього.

— І ти такий будеш? — спалахнула Якилина.

— От тобі й на! Добалакались, — засміявся хлопець.

— Ти не розумієш мене — я боюсь.

— Чого, серденько, боятися. Якщо ти мені вірною будеш, то я гори переверну. Все здолаю, все зможу, — наче співав парубок.

— А ти?

— Що я? — не зрозумів Василь.

— Ти будеш вірним? — знову заглянула в очі Якилина.

Вона робила так завжди, коли хотіла бути впевненою у щирій відповіді.

Хлопець мовчав, бо йому видалося дивним саме запитання. Як вона може поставити під сумнів його почуття? Адже він ладен і батьків, і землю рідну покинути заради неї — хіба ж такі вчинки не є свідченням справжнього кохання?

Якилина мовчання Василя зрозуміла по-своєму. Їй здалося, що він не впевнений у почуттях. Навіщо мучить дівоче серце? Але чого тут дивуватися. Він виріс одинаком, звук, що всі його забаганки виконують. От зараз йому захотілося отруїти їй серце.

Краще б ця мить швидше минала, бо назрівала сварка. І найбільш за все прикро, що без явної на те причини.

— Не треба відповідати, я все зрозуміла, — сказала Якилина і відвернулася, бо в очах заблищали сльози.

— А я ні, — взяв за плечі дівчину Василь і повернув до себе обличчям.

Тоді Якилина закрила очі долонями.

— Якщо ти так легко можеш обманути рідного батька, то що ж завадить тобі зрадити бідну дівчину.

Хлопець не розсердився на її слова, а посміхнувся.

— Найкращу бідну дівчину, кохану дівчину, заради якої ладен обманути свого батька, — наче малював картину, Василь. — Думаєш, мені легко. Я мушу підкорити чужий світ, щоби бути щасливим. Без тебе я і вдома чужий і на чужині не свій. Без віри одне одному ми не зладнаємо цієї справи.

Якилина вже не соромилася сліз, бо туга за коханим починала здавлювати серце. А хлопець продовжував.

— Я мушу поїхати сам, влаштуватись на роботу, знайти нам помешкання. А як зароблю трішки грошей, то надішлю й тобі з листом.

— Невже ти думаєш, що гроші не вкрадуть дорогою? — уже зовсім тепло обізвалась дівчина. — Ти передай краще нашими людьми — надійніше буде. Або знаєш, як зроби: шмат тканини надішли, а я продам і — будуть гроші. Та як сутужно... то нехай тільки звісточка прилетить... Я знайду шлях до тебе.

От і погодилися, слава Тобі, Боже. Василь готувався в дорогу, а Якилина працювала не тільки на своєму полі, а ще й до людей бігала, щоб копійку було з чого відкласти.

Вона розуміла, що потрібно запастися терпінням. Дорога далека, і обжиток займе немало часу. Але як переконати батьків відпустити її до Василя, з яким лише заручена, і то таємно. Треба щось вигадати, бо діла не буде. В цій справі без Семенової поради не обійтись — брат єдиний, кому вона могла довіритись. Він добрий і розумний (зумів розжитися на господарку з посагу жінки в дві десятини землі та власних мозолів). До нього навіть чужі люди йдуть за мудрим словом, то хіба зможе відмовити сестрі.

Другого дня по обіді забігла Якилина до Семена.

— Порадь мені, братику, — попросила дівчина.

—Порадити — діло не хитре, — поважно відповів Семен. — Але чи на добре воно вийде, хто про це відає? А може, Василь іншу собі знайде? Може, не схоче, щоб ти приїздила? Пропадеш сама між чужих людей.

— Я ж без його вісточки — ані руш. Тільки коли покличе, тоді й поїду. Та в мене ще один рятівний момент...— намагалась Якилина показати братові свою розсудливість.

— Ти маєш на думці Ганну? — здогадався Семен. — Її адресу потрібно тобі вивчити напам'ять. Але ще не відомо, наскільки близько оселився Василь від нашої сестри. Гамерика, кажуть, дуже велика. Це навіть не одна країна.

— Нічого, язик до Києва доведе.

— Бачу, що ти не потребуєш поради, а просто хочеш, щоб я тебе підтримав, щоб сказав: правильно робиш. Ну геть, як у дитинстві! Значить, ти не впевнена у своєму рішенні.

— Братику, я не знаю, як сказати батькам, щоб вони мене відпустили. Не хочу без благословення рушати у невідому дорогу.

— Найпевніше було б сказати їм, що Ганна зве тебе до себе. Але брехнею світ пройде — назад не вернешся, тому краще скажи їм правду, покажи листа від Василя. Вони відпустять, адже нічого не зможуть запропонувати тобі натомість. Їм аби на ноги менших дітей поводити, бо вже в літах обоє. Важко буде, та відпустять.

— Дякую, Семене, і прошу нашу розмову тримати в таємниці, поки Василь не пришле вісточки.

Якилина ще порозмовляла з братовою, потішилась їх первістком і подалась додому. Шлях пролягав біля садиби Кобзаруків. Коли дівчина спішила до брата, то майнула повз подвір'я непоміченою. Зараз же зустрілася з матір'ю Василя. Вона гречно привіталася і в той момент відчула прилив крові до обличчя. Якилина знала зі слів Василя, що подобалась тітці Катерині. Дівчині так хотілося з нею поговорити, адже її очі нагадували очі коханого. Та вона не могла, боялася, що вийде дядько Йосип, який бачив у ній свого ворога.

Якилина опустила погляд і пішла далі стежкою через вигін. Серце стукало, як навіжене. А якщо Василь не покличе її до свого світу...

Сумніви — це те, що знищує віру, тому вона проганяла їх від себе, намагаючись турбуватися побутовими справами. А їх було безліч у неможливій багатодітній родині. Якилина лишилася найстаршою із сестер, відколи Ганна поїхала шукати заробітку в далеку Аргентину. Матері ставало все важче обходити господарку самотужки (батько змушений найматися до сільських багатирів, бо своє невеличке поле не могло прогодувати велику родину), тому Якилина щоразу більше хатніх обов'язків перебирала на себе. А

Маруся з Оленкою «прописані» повноцінними няньками, їм щодня випадало доглядати двійнят, яким виповнилося лишень по три роки. Саме після народження Степанка й Петрика мати дуже підупала на силі. Змарніла з лиця і часто хворіла. Тому Якилина зараз для сім'ї велика підмога. Але батьки розуміли, що пора їй прийшла подбати про себе, тому не стримували, коли попросилась до свого нареченого. Так, вона прислухалась до Семенової поради і сказала правду. Василь передав чоловіком із сусіднього села гроші та листа, в якому повідомив свою адресу.

Дівчина навіть думки не припускала, що наречений оселився в іншій Америці, ніж Ганна. Коли Семен прочитав, що Василь у Сполучених Штатах Америки, Якилина подумала, що так називається місто. Вона зраділа, що побачиться із сестрою. Але Василь розвіяв її сподівання зразу ж у наступному реченні: «...З Ганною зустрітись немає змоги, бо вона далеко від мене проживає. Аргентина знаходиться на іншому материку».

Про від'їзд знали тільки близькі люди — Якилина боялася, що батько Василя наробить гвалту на усе село. Всією родиною зібрались у церкві на недільній службі, помолилися Богу за здоров'я та успішну подорож Якилини. А вона ніяк не могла набутися у храмі — сьогодні, як ніколи, хотілося довготривалої літургії. Коли вона ще зможе побувати тут, адже дорога їй випадала, як у казці, «за тридев'ять земель». Дівчина постійно ловила себе на тому, що грішить. Адже важко було стримувати погляд, який зупинявся то на одній, то на іншій людині. І тоді вона згадувала все, що знала про неї. Вона усвідомлювала, що всі ці люди їй близькі. Навіть ті, що не завжди бажали добра. Якилина вже сумувала за ними (так, мабуть, важко рослині у той момент, коли її виривають, а коріння залишається в землі). Церква — це всі вони. Усі ті люди, за допомогою яких не один рік зводилась будівля і тільки завдяки вірі та праці, самовідданості виросла на благословенному місці святины.

Як благоговійно молиться тесть брата Семена старий Мирон. Він разом з іншими односельчанами залишав родину на п'ять років і пішов збирати милостиню на будівництво храму. І от у Якилини майнула думка, що церква, то ще й ті люди, які подавали на Боже діло. Милостиня — справжня добра справа. Вона пообіцяла собі, що завжди буде пам'ятати цю істину.

Дівчина підійшла до скарбника і подала на церкву десятину із тих грошей, що передав Василь. На серці стало легше. Після служби Якилина відвідала могилки рідних на сільському кладовищі, неподалік церкви. Ввечері обійшла всі кутки, побачилась із дівчатами, з якими провела дівування, подумки попрощалася з ними...

Завтра вирушати в дорогу, тому хвилювання наростало, серце краялось, наверталисть сльози, але вона намагалася заспокоїтися, мріючи про майбутню зустріч із нареченим. Власних речей у дівчини небагато, тому клуночок був би неважкий, але мати зібрала харчів в два рази більше: трішки печеного, трішки смаженого, й бідкалася, аби дочка в дорозі не зголодніла, та все плакала й плакала — і ці сльози виявились найбільшим тягарем. Якилина пам'ятатиме їх завжди, але по-справжньому зрозуміє тільки тоді, коли сама стане матір'ю.

Сама дорога не виявилась надто важкою, навіть коли плвли на кораблі, адже дівчині не звикати до труднощів. Та й хіба це труднощі, коли сидиш майже весь час. Ні, це відпочинок. Він навіть не був нудним, бо українці уміють розважатися піснею і жартом, а як потомляться від веселощів, то й кобзар за душу візьме струнами. Якилина тулилася ближче до молоді, яка і тут спромоглася вечорниці влаштувати. Хлопці підморгували, дівчата прискали сміхом, а байок скільки наслухались, та все несхожі одна на одну. У такій компанії легше плвити за щастям на кінець світу.

По приїзді ніякі несподіванки не засмутили Якилину. Василь зустрів її, як і обіцяв у листі. Дівчина змиралась із квартирою, яку підшукав хлопець майже рік назад. Адже вона була на першому поверсі висотного будинку і сільській жительці легше було звикати до нових обставин. Хоча міський шум зовсім не співпадав із сільським гомоном. Василь домовився із православним священником місцевої церкви про обряд шлюбу. Все йшло за планом молодят. Церемонія була скромною — всього кілька заробітчан, з якими заприятелював Василь. Старший сват Антін був найближчим земляком. Він родом із сусіднього села Жолобини. Відважний, працьовитий хлопець. Василю здавалося, що всі йому заздять, бо його наречена дуже гарна.

• • •

Далі — у повній книжці «Сонце в маминих руках».
nashaknyga.com.ua